

ALDE

ARINA SPATARU

***VOCEA TA.
PUTEREA TA.***

**PROGRAM DE GUVERNARE
2025-2029**

**CURĂȚĂM CALEA SPRE EUROPA.
UN STAT CARE MUNCEȘTE, NU CONSUMĂ.**

Prefață politică

„Curățăm calea spre Europa. Un stat care muncește, nu consumă.”

Republica Moldova se află astăzi la o răscruce istorică. Cetățenii noștri au plătit deja prea scump pentru corupția, minciunile și interesele oligarhilor care au ținut țara pe loc. În loc să ne apropiem de Europa, am fost împinși ani la rând înapoi, prin sărăcie, migrație și instituții neputincioase.

Dar 2025 este momentul schimbării decisive. Pentru prima dată după mult timp, oamenii nu mai cer doar promisiuni, ci **curajul de a face dreptate**. Ei vor un stat care nu mai consumă fără rost, ci muncește pentru cetățeni. Ei vor o guvernare care nu fură, ci creează șanse. Ei vor drumuri, spitale, școli și instituții moderne, nu scheme și compromisuri.

ALDE vine cu o viziune clară: Moldova europeană nu este un vis îndepărtat, ci un drum curat pe care trebuie să îl construim împreună. Nu ne mulțumim cu lozinci despre parcursul european – noi vrem să **curățăm calea spre Europa**, să înlăturăm corupția, să simplificăm statul, să investim în oameni și să respectăm fiecare cetățean.

Acest program politic pentru 2025–2029 este mai mult decât o listă de reforme. Este un **contract de încredere** între ALDE și cetățenii Republicii Moldova:

- Vom proteja fiecare leu din buget, pentru ca el să lucreze în folosul oamenilor.
- Vom reduce numărul de instituții inutile și vom digitaliza serviciile, astfel încât statul să devină partener, nu piedică.
- Vom investi în sănătate, educație și infrastructură, ca oamenii să nu mai plece, ci să găsească acasă un trai decent.
- Vom respecta tradițiile, dar vom apăra și egalitatea și demnitatea fiecărui cetățean.
- Vom aduce Moldova în Uniunea Europeană, ca parte a unei comunități care garantează prosperitate, siguranță și drepturi egale.

Acest program este vizionar, dar realist. El nu promite miracole peste noapte, ci schimbări pas cu pas, cu termene și cifre măsurabile. El nu se bazează pe discursuri goale, ci pe soluții concrete, inspirate din experiența țărilor europene și adaptate la realitățile noastre.

Republica Moldova poate și trebuie să devină în următorii patru ani o țară **mai dreaptă, mai prosperă și mai respectată**. Acesta este angajamentul nostru în fața oamenilor: să construim un stat care muncește pentru cetățeni, nu pentru rețele.

Curajul de a face dreptate. Curățăm calea spre Europa. Împreună.

CUPRINS

PREFAȚĂ POLITICĂ	1
I. CURAJUL DE A FACE DREPTATE	3
II. O ECONOMIE PENTRU OAMENI, NU PENTRU REȚELE	5
III. UN STAT CARE MUNCEȘTE, NU CONSUMĂ	7
IV. SĂNĂTATE CU RESPONSABILITATE	9
V. RESPECT PENTRU TRADIȚIE, REGULI EGALE PENTRU TOȚI	11
VI. PASAGER RESPECTAT, DRUMURI MODERNE	13
VII. CALEA CURATĂ SPRE EUROPA	15
ANGAJAMENTE MĂSURABILE	18
MESAJ FINAL	19

I. Curajul de a face dreptate

Introducere

Republica Moldova a fost prea mult timp prizoniera corupției și a rețelelor oligarhice. Oamenii s-au obișnuit să audă că „toți fură”, că „legea e pentru cei mici, nu pentru cei mari”. În fiecare sat și oraș oamenii simpli știu: nu lipsa banilor este problema, ci faptul că banii publici sunt furați.

În ultimii ani s-au făcut pași timizi spre reformă, dar corupția continuă să paralizeze instituțiile. Schemele mari din energie, construcții, achiziții publice au continuat să hrănească buzunarele câtorva, în timp ce spitalele se degradează, profesorii pleacă și drumurile rămân gropi.

ALDE are curajul de a face dreptate. Nu vom cosmetiza sistemul, ci îl vom reconstrui. Vom aduce în Republica Moldova un model european de justiție anticorupție, vom reduce din grăsimea statului și vom restabili respectul pentru lege. Aceasta este condiția fără de care Moldova nu poate ajunge în Europa.

Obiective strategice

- **Lupta fără compromis cu corupția la nivel înalt.** Nimeni nu e mai presus de lege – oligarhi, miniștri, deputați sau judecători.
- **Instituții curate și independente.** Procurori și judecători selectați pe criterii de merit și integritate, fără telefoane de la politicieni.
- **Un Parlament mai mic, dar mai eficient.** Deputați mai puțini, dar mai responsabili. Ministere mai puține, dar mai performante.
- **Zero privilegii pentru politicieni.** Demnitarilor nu au dreptul la avantaje speciale, pensii de lux sau imunități care îi pun mai presus de cetățeni.
- **Transparență totală.** Orice leu din banii publici va fi vizibil online, la un click distanță.
- **Cultură civică și implicare publică.** Oamenii trebuie să simtă că legea e de partea lor și că pot schimba ceva.

Măsuri concrete

1. DNA peste Prut – instituție anticorupție după model european

- Crearea unei **Agenții Naționale Anticorupție (ANA)**, structură specializată pe dosare mari: corupție la nivel înalt, scheme financiare, capturarea statului.
- Personal recrutat prin concurs internațional și monitorizare europeană.
- Procurori independenți, selectați cu avizul experților UE.
- Obiectiv: investigarea a **500 dosare mari de corupție** până în 2029, cu confiscarea a cel puțin **5 miliarde lei** proveniți din fraude și scheme.
- Cooperare directă cu DNA România și Parchetul European (EPPO).

2. Reducerea numărului de deputați și ministere

- Parlament mai mic: de la **101 la 71 deputați** (1 deputat la 50.000 cetățeni).
- Guvern mai suplu: de la **16 la 12 ministere** prin comasare.
- Economii directe la buget: ~**200 milioane lei/an**, bani redirecționați spre sănătate și educație.
- Mai multă eficiență: ședințe parlamentare transmise integral online, vot electronic nominal vizibil în timp real.

3. Eliminarea privilegiilor politice

- Abolirea **imunității parlamentare** pentru faptele de corupție.
- Interzicerea cumulului de funcții publice cu salarii multiple.
- Publicarea online, obligatorie, a declarațiilor de avere și interese pentru toți demnitarii și familiile lor.
- Audit extern anual al averilor demnitarilor, cu confiscarea imediată a averilor nejustificate.

4. Transparență totală – platforma „Unde se duc banii mei?”

- Platformă online publică, unde fiecare cetățean poate verifica:
 - cum sunt cheltuiți banii din buget,
 - investițiile pe localități,
 - salariile funcționarilor și achizițiile publice.
- Actualizare lunară, acces mobil și web.
- Raport anual de integritate pentru fiecare minister și autoritate publică, prezentat în Parlament și transmis live.

5. Curățarea administrației publice

- Audit național al tuturor instituțiilor centrale și locale în primele 12 luni de guvernare.
- Evaluarea integrității funcționarilor din vamă, poliție și fisc – cu testare obligatorie.
- Demiterea automată a funcționarilor prinși în acte de corupție.
- Crearea unui **corpus de funcționari tineri**, prin program de recrutare a 1.000 absolvenți de drept, economie și IT, instruiți european.

6. Justiție digitală și accesibilă

- Dosar electronic la nivel național: depunerea cererilor online, urmărirea stadiului în timp real.
- Programarea electronică a ședințelor, reducerea timpului mediu de soluționare a cauzelor cu **30% până în 2029**.
- Ședințe online pentru cauzele civile, unde este posibil.
- Acces gratuit al cetățenilor la hotărârile judecătorești, într-un registru unic digital.

7. Cultură civică și implicarea cetățenilor

- Campania națională „*Votul tău nu e de vânzare*”, în școli, sate și orașe.
- Sesiuni publice lunare de întrebări și răspunsuri între miniștri și cetățeni (transmise live).
- Consiliu civic independent pe lângă Parlament, format din ONG-uri și experți, pentru monitorizarea politicilor anticorupție.

Impact estimat

- Confiscarea și readucerea în buget a **minim 5 miliarde lei** din averi furate.
- Reducerea percepției de corupție cu **30%** în sondaje naționale.
- Îmbunătățirea poziției Moldovei în clasamentul Transparency International cu **+10 locuri** până în 2029.
- Economii anuale de **200 milioane lei** prin reducerea deputaților și ministerelor.
- Creșterea cu **10%** a participării la vot, ca efect al încrederii în procesul democratic.
- Crearea unei generații noi de **1.000 funcționari tineri** formați european, care să schimbe cultura administrației.

II. O economie pentru oameni, nu pentru rețele

Introducere

Moldova are resurse, dar oamenii nu simt prosperitatea. În timp ce unii au construit averi uriașe prin monopoluri și scheme, milioane de cetățeni au fost nevoiți să plece peste hotare pentru un salariu decent. O economie sănătoasă trebuie să fie **pentru cetățeni și pentru antreprenori corecți, nu pentru rețele oligarhice**.

Astăzi:

- aproape **45% din economiile populației (~36 miliarde lei)** stau în conturi fără dobândă, pierzând valoare ;
- salariul mediu este **~16.100 lei** în 2025 , departe de nivelul necesar pentru un trai european;
- salariul minim garantat e **5.500 lei** – insuficient pentru costurile reale ale vieții;
- mii de IMM-uri sunt blocate de birocrație, iar investițiile mari ocolesc Moldova din cauza instabilității.

ALDE propune o economie care eliberează energia oamenilor: vom pune banii în mișcare, vom crește veniturile prin muncă, vom oferi instrumente pentru antreprenori și vom atrage investiții în industrii moderne.

Obiective strategice

1. **Energie și resurse naționale în mâinile cetățenilor.** MoldovaGaz și alte infrastructuri strategice sub control public.
2. **Reintegrarea economică a țării.** Transnistria reintegrată printr-o piață unică, nu prin scheme.
3. **IMM-urile și tinerii în prim-plan.** Sprijin financiar, simplificare administrativă, educație financiară.
4. **Creșterea salariilor și protejarea muncii.** Un trai european acasă, nu doar în străinătate.
5. **Investiții și stabilitate.** Predictibilitate fiscală și atragerea capitalului străin.

Măsuri concrete

1. MoldovaGaz și resursele sub control public

- Naționalizarea pachetului majoritar al **MoldovaGaz**, pentru a aduce infrastructura energetică sub controlul statului.
- Eliminarea intermediarilor și a contractelor dubioase.
- Reorganizarea companiei pe model european – cu consiliu de supraveghere și raport public anual.
- Impact: reducerea dependenței de monopolul rusesc, economii de **500 mil lei/an** prin eliminarea schemelor.

2. Reintegrarea economică a Transnistriei

- TVA și taxe unificate pe ambele maluri ale Nistrului.
- Eliminarea dublei contabilități și aducerea companiilor mari din stânga Nistrului în legalitatea fiscală.
- Estimare: **+500 mil lei/an** venituri suplimentare la buget prin fiscalizare.
- Angajamente: 10.000 locuri de muncă integrate în economia națională.

3. Salarii mai mari și protecția muncii

- Creșterea salariului minim de la 5.500 lei (2025) la **8.000 lei până în 2029**.
- Creșterea salariului mediu de la 16.100 lei la **20.000+ lei** până în 2029.
- Creșteri anuale de minimum **10%**, prin stimulente fiscale pentru companii și investiții în industrii cu valoare adăugată.
- Program național „**Muncă demnă acasă**”: subvenții pentru companiile care creează locuri de muncă peste media salariului național.

4. 10.000 granturi IMM și Start-up-uri anual

- Lansarea Programului Național de Micro-granturi: 10.000 granturi/an (între 50.000–200.000 lei) pentru tineri și IMM-uri.
- Domenii prioritare: IT, agricultură procesată, energie verde, industrii creative.
- Simplificarea birocrăției: toate granturile gestionate printr-o platformă unică online.
- Impact: crearea a cel puțin **40.000 locuri de muncă noi** în 4 ani.

5. Educație financiară și banii în mișcare

- Lansarea programului „**Banii în mișcare – Moldova în creștere**”.
- Introducerea educației financiare obligatorii în gimnaziu și liceu.
- Centre de consiliere financiară în fiecare raion.
- Obiectiv: reducerea banilor ținuți în conturi fără dobândă de la 45% la sub **30%** până în 2029 .
- Beneficiu: **+150 mil euro/an** câștig suplimentar pentru cetățeni.

6. Diaspora – energie pentru acasă

- Program „**Diaspora Invest**”: co-finanțări și facilități fiscale pentru afacerile deschise de migranți.
- Țintă: **100 startup-uri/an** fondate de diaspora, cu sprijin direct de la stat.
- Recunoașterea vechimii în muncă și a contribuțiilor sociale pentru moldovenii din UE.

7. Investiții străine și stabilitate macroeconomică

- Obiectiv: atragerea a **500 mil USD/an** investiții străine directe (2 mld USD în 4 ani).
- Asigurarea stabilității fiscale: fără creșteri de TVA sau impozit pe venit.
- Ușurința de a face afaceri: de la locul 48 mondial în 2024 → top 40 până în 2029.
- Digitalizarea procesului de înființare a firmelor: 1 zi, 100% online.
- Politici macroeconomice coordonate cu BNM: menținerea inflației la **~5% ±1,5%**.

Impact estimat (2025–2029)

- **+5 miliarde lei** venituri suplimentare la buget prin fiscalizare și eliminarea schemelor.
- Creștere PIB anuală de **5–6%**.
- **+200.000 locuri de muncă** noi sau stabilizate.
- Creșterea salariului minim la 8.000 lei și a celui mediu la 20.000+ lei.
- **40.000 IMM-uri și startup-uri sprijinite** prin granturi.
- Investiții străine directe de **2 mld USD** în 4 ani.
- Reducerea exodului tinerilor cu **20%** – prin salarii și oportunități acasă.

III. Un stat care muncește, nu consumă

Introducere

Republica Moldova are astăzi un stat greoi, birocratic și costisitor. Avem instituții care se dublează, funcționari care lucrează mai mult pe hârtie decât pentru oameni, iar cetățenii pierd zile întregi la cozi pentru acte simple. În același timp, banii publici se scurg în salarii pentru instituții inutile, în loc să ajungă în școli, spitale și drumuri.

Un stat european modern nu este unul supradimensionat, ci unul **eficient și digital, care muncește pentru cetățeni, nu consumă resursele lor**.

Obiective strategice

1. **Reducerea aparatului birocratic** – mai puține instituții, dar mai performante.
2. **Digitalizare completă** – toate actele și plățile disponibile online.
3. **Raport de performanță anual** pentru fiecare ministru și agenție.
4. **Transparență și responsabilitate** – eliminarea funcțiilor inutile și a posturilor politice parazitare.
5. **Reinvestirea economiilor** în educație, sănătate și infrastructură.

Măsuri concrete

1. Reforma teritorială și administrativă

- Comasarea raioanelor: de la **32 la 12 regiuni** administrative.
- Desființarea structurilor intermediare care nu aduc valoare (raioane cu aparate paralele).
- Estimare: **2 miliarde lei/an economii** la buget.
- Crearea unor **Agenții Regionale de Dezvoltare** eficiente, care să gestioneze fondurile europene.

2. Ghișeu unic digital

- Implementarea portalului **e-Moldova 2029**: 100% acte, certificate, autorizații disponibile online.
- Plăți digitale printr-un sistem unic, fără comisioane suplimentare.
- Eliminarea cozilor la pașapoarte, permise, cadastru, taxe locale – totul online.
- Obiectiv: **100% digitalizare** până în 2029, conform standardelor UE.

3. Raport de performanță pentru instituții

- Fiecare minister și agenție publică prezintă anual în Parlament un raport cu indicatori de performanță (KPI).
- KPI obligatorii: timpul de soluționare a cererilor, nivelul de digitalizare, satisfacția cetățenilor.
- Publicarea rapoartelor online, accesibile pentru fiecare cetățean.

4. Eliminarea funcțiilor inutile

- Audit independent al întregului aparat administrativ în primele 12 luni.
- Reducerea cu **20%** a posturilor redundante până în 2027.
- Interzicerea angajărilor pe criterii politice în administrația publică.
- Salarizare competitivă pentru funcționarii performanți, nu pentru pile.

5. Reinvestirea economiilor

- Economii realizate (≈ 2 mld lei/an) vor fi alocate:
 - **+500 mil lei/an pentru sănătate** (dotarea spitalelor, salarii pentru medici).
 - **+500 mil lei/an pentru educație** (manuale moderne, digitalizare școli, burse).
 - **1 mld lei/an pentru infrastructură** (drumuri, transport public, proiecte regionale).

6. Digitalizarea justiției și administrației fiscale

- Dosar electronic unic – toate procesele administrative și judiciare accesibile online.
- e-Taxe: toate plățile fiscale și contribuțiile sociale se fac electronic.
- Obiectiv: reducerea timpului mediu de soluționare a cererilor de la 30 de zile la **5 zile**.

Impact estimat

- **2 miliarde lei/an economisiți** prin reforma administrativă.
- **100% servicii publice digitalizate** până în 2029.
- Reducerea birocrăției cu **50%** până în 2027.
- Creșterea satisfacției cetățenilor față de administrația publică la **70%+** (de la <40% azi).
- Alocarea a **2 miliarde lei suplimentar** în fiecare an pentru școli, spitale și drumuri.
- Atragerea mai eficientă a fondurilor europene prin agențiile regionale (estimativ +300 mil € în 4 ani).

IV. Sănătate cu responsabilitate

Introducere

Sănătatea este cel mai mare capital al unei națiuni. Fără oameni sănătoși, nici economia, nici educația, nici integrarea europeană nu au viitor. În Moldova, sistemul de sănătate este însă suprasolicitat, subfinanțat și adesea lipsit de încredere.

Astăzi, fiecare familie a trecut prin experiența unui spital cu condiții precare, a lipsei medicamentelor sau a medicilor suprasolicitați. **40% dintre cetățeni** declară că au fost nevoiți să plătească din buzunar pentru servicii medicale care ar fi trebuit să fie gratuite. Tot mai mulți medici pleacă peste hotare, iar în sate accesul la servicii medicale este aproape inexistent.

ALDE își propune să construiască un sistem medical **responsabil** – față de pacienți și față de medici. Sănătatea nu trebuie să fie un lux, ci un drept.

Obiective strategice

1. **Protecția pacienților și medicilor** prin legislație corectă și responsabilitate reciprocă.
2. **Acces echitabil** la servicii medicale pentru toți cetățenii, indiferent de venit sau localitate.
3. **Investiții în prevenție** – educație pentru sănătate, nutriție, prevenirea bolilor cronice.
4. **Motivarea medicilor și oprirea exodului** prin salarii competitive, locuințe și condiții de muncă moderne.
5. **Incluziune totală** – sănătate adaptată pentru persoanele cu dizabilități și comunități vulnerabile.

Măsuri concrete

1. Legea malpraxis – echilibru între pacienți și medici

- Adoptarea unei **legi organice a malpraxisului** în primele 100 de zile de guvernare.
- Protecția pacienților împotriva abuzurilor și neglijenței.
- Asigurare obligatorie pentru medici, astfel încât responsabilitatea să nu cadă doar pe umerii lor.
- Crearea unui **Fond Național de Compensare** pentru victimele malpraxisului, alimentat prin contribuții publice și private.

2. Voucher Tineret Sănătate

- Program național pentru **200.000 tineri/an (18-29 ani)**.
- Servicii incluse: analize medicale gratuite, stomatologie de bază, psiholog/consiliere pentru sănătatea mintală.
- Obiectiv: prevenirea bolilor și detectarea timpurie a problemelor de sănătate.
- Estimare buget: **~400 mil lei/an**, cu impact direct pentru tineri.

3. Educație pentru sănătate și familie

- Introducerea cursului obligatoriu „**Sănătate și responsabilitate**” în școli: nutriție, prevenirea bolilor, educație sexuală echilibrată, sănătate mintală.
- Acoperire: **400.000 elevi și liceeni**.
- Parteneriate cu organizații de sănătate publică pentru campanii în mass-media.

4. Sprijin pentru medici

- Creșterea salariilor medicilor cu **+30%** în următorii 4 ani.
- Program de **1.000 locuințe de serviciu** pentru medici și asistente medicale în sate și orașe mici.
- Dotarea spitalelor raionale cu echipamente moderne (ecografe, aparate de laborator, sisteme digitale).
- Crearea unui sistem de telemedicină național – consultații la distanță pentru zonele rurale.

5. Protecția persoanelor cu dizabilități

- Adaptarea **100% din spitale și policlinici** pentru accesibilitate până în 2030.
- Crearea unor unități medicale mobile pentru comunități izolate.
- Subvenții pentru angajatorii care integrează persoane cu dizabilități în sectorul sănătății.
- Formarea de specialiști în reabilitare și fizioterapie, cu centre regionale moderne.

6. Prevenție și sănătate comunitară

- Programe de screening gratuit pentru boli oncologice și cardiovasculare – **100.000 pacienți/an**.
- Campanie națională de vaccinare și prevenție pentru copii și vârstnici.
- Rețeaua de medici de familie întărită – fiecare sat să aibă acces la un medic de familie până în 2029.

Impact estimat

- **200.000 tineri/an** beneficiază de vouchere de sănătate → prevenție și servicii medicale la timp.
- **+30% salarii** pentru medici → reducerea exodului și motivarea specialiștilor.
- **1.000 locuințe de serviciu** → atragerea medicilor în sate și localități mici.
- **400.000 elevi** educați în sănătate → scăderea riscului de obezitate, fumat, consum de alcool/droguri.
- **100.000 pacienți/an** acoperiți de programele de screening gratuit.
- Creșterea speranței de viață cu **+3 ani până în 2029** (de la media actuală de ~70 ani).
- Reducerea plăților „din buzunar” pentru servicii medicale de la 40% la **25%** până în 2029.

V. Respect pentru tradiție, reguli egale pentru toți

Introducere

Republica Moldova este o țară care își trage puterea din **rădăcini și comunități**. Identitatea națională, limba română, credința, familia și respectul pentru eroii care au apărut țara sunt repere care nu pot fi negociate. În același timp, o societate europeană modernă nu poate exista fără **respectarea drepturilor tuturor cetățenilor** – indiferent de etnie, religie, sex, vârstă, dizabilitate sau orientare.

Prea des, partidele au folosit aceste valori pentru campanii electorale, dar le-au uitat după vot. ALDE propune o abordare diferită: **respect pentru tradiție și echitate pentru fiecare cetățean**. Nu trebuie să alegem între identitate și diversitate – cele două pot conviețui într-un stat modern, european, dacă există reguli egale pentru toți.

Obiective strategice

1. **Identitate națională protejată** – limba română aplicată unitar și respectată în toate instituțiile publice.
2. **Veteranii de pe Nistru sprijiniți** – recunoașterea sacrificiului lor prin pensii, servicii și statut special.
3. **Preoții protejați și comunitățile consolidate** – Biserica sprijinită să își îndeplinească rolul social, dar scoasă din jocurile politice.
4. **Copiii și femeile în siguranță** – protecție împotriva violenței și acces la sănătate și educație.
5. **Egalitate și echitate socială** – șanse egale pentru toți cetățenii, fără discriminare.

Măsuri concrete

1. Legea limbii române – aplicare unitară

- Implementare completă în termen de **24 luni** în toate instituțiile publice.
- Formare gratuită pentru funcționarii care nu stăpânesc suficient limba.
- Platformă digitală cu resurse de învățare a limbii române pentru minorități, integrată cu Ministerul Educației.
- Sancțiuni pentru instituțiile care nu respectă legea.

2. Veteranii de pe Nistru

- Pensie suplimentară de **+1.500 lei/lună** pentru veteranii războiului din 1992.
- Card de beneficii: transport public gratuit, reduceri la medicamente, acces prioritar la servicii medicale.
- Locuințe sociale dedicate veteranilor și familiilor lor.
- Centre regionale de reabilitare și sprijin psihologic pentru veteranii răniți și familiile lor.
- Monumente și zile de comemorare sprijinite oficial de stat.

3. Preot protejat, comunitate dezvoltată

- Salarii decente și asigurări medicale pentru **7.000 de preoți**.
- Fiscalizarea activităților comerciale derulate de instituțiile religioase → venit suplimentar de **≈150 mil lei/an la buget**.
- Clarificarea rolului Bisericii: sprijin pentru comunități, educație morală și socială, dar **fără implicare politică directă**.
- Parteneriat stat-Biserică pentru proiecte sociale:
 - orfelinate,
 - centre pentru bătrâni,
 - sprijin pentru familiile nevoiașe.

4. Copiii și femeile în siguranță

- Rețea de **centre de protecție împotriva violenței domestice** – cel puțin un centru în fiecare raion.
- Screening medical și psihologic anual pentru **250.000 elevi**.
- Programe naționale de prevenție împotriva abuzurilor sexuale și fizice.
- Educație parentală: cursuri pentru părinți prin școli și centre comunitare.
- Screening oncologic gratuit pentru **100.000 femei/an**.
- Implementarea legii egalității salariale: controale anuale pentru companiile mari, publicarea diferențelor de salarizare.

Egalitate și Echitate Socială

Republica Moldova trebuie să fie o țară în care **fiecare cetățean are șanse egale**, fără privilegii pentru unii și fără excluderea altora. Echitatea socială nu înseamnă avantaje, ci **reguli egale pentru toți**.

- **Minorități naționale și etnice** – acces la educație în limba maternă, programe culturale sprijinite de stat, păstrarea tradițiilor proprii.
- **Persoane cu dizabilități** – adaptarea **100% a clădirilor publice** până în 2030; cel puțin **30% din transportul urban** adaptat până în 2027;

subvenții de 50% din salariu pentru angajatorii care integrează persoane cu dizabilități.

- **Incluziune socială** – centre comunitare integrate pentru copii orfani, vârstnici singuri și familii cu venituri mici.
- **Femei și copii** – campanii naționale de conștientizare, protecție legală, acces la servicii medicale și educaționale.
- **Drepturi egale pentru toți** – interzicerea discriminării pe criterii de religie, etnie, sex sau orientare sexuală.
- **Raport anual privind drepturile cetățenilor**, prezentat de Guvern în Parlament, cu monitorizare independentă din partea ONG-urilor.

Impact estimat

- **Veterani:** ~10.000 persoane sprijinite cu pensii, carduri de beneficii și servicii speciale.
- **Preoți:** 7.000 beneficiari ai salariilor și asigurărilor → stabilitate pentru comunități, +150 mil lei/an venit bugetar.
- **Copii și femei:** 250.000 elevi examinați anual; 100.000 femei cu acces la screening oncologic gratuit; 32 centre de protecție împotriva violenței domestice.
- **Persoane cu dizabilități:** 100.000 beneficiari direcți; 30% transport urban adaptat până în 2027.
- **Minorități naționale:** 1 milion cetățeni cu acces sporit la educație, servicii și programe culturale.
- Creșterea coeziunii sociale și a încrederii între comunități → Moldova percepută ca un stat **inclusiv și european**, nu fragmentat.

VI. Pasager respectat, drumuri moderne

Introducere

Transportul și infrastructura din Republica Moldova rămân printre cele mai mari nemulțumiri ale cetățenilor. Autogările învechite, microbuzele vechi și periculoase, lipsa confortului și a siguranței fac ca milioane de oameni să fie tratați ca „pasageri de mâna a doua”. În același timp, drumurile sunt deseori pline de gropi, construcțiile se fac prost și scump, iar transportul feroviar aproape că a dispărut.

Un stat european înseamnă și **un pasager respectat**: drumuri moderne, autobuze sigure, despăgubiri automate pentru întârzieri, transport civilizat pentru toți. ALDE propune o schimbare radicală: infrastructură modernă și servicii publice de transport la standarde europene.

Obiective strategice

1. **Transport public civilizat și sigur** – pasagerul tratat cu respect, nu ca o marfă.

2. **Drumuri moderne** – reabilitate și întreținute, nu doar „cârpite” în campanii electorale.
3. **Responsabilitate față de pasageri** – despăgubiri automate la întârzieri și anulări.
4. **Digitalizarea transportului** – plăți electronice și monitorizare GPS pentru toate cursele.
5. **Dezvoltarea infrastructurii regionale** – conectarea satelor și orașelor prin transport modern.

Măsuri concrete

1. 1.000 autobuze și microbuze noi până în 2029

- Înlocuirea etapizată a microbuzelor vechi și periculoase cu vehicule moderne, sigure și ecologice.
- Licitatii transparente pentru achiziții, cu criterii clare de calitate (standard Euro 6, aer condiționat, acces pentru persoane cu dizabilități).
- Program „Autobuz pentru sate” – fiecare sat cu peste 2.000 locuitori să fie conectat la rețeaua de transport public.
- Co-finanțare din fonduri europene și BERD.

2. Despăgubiri automate pentru pasageri

- Introducerea obligației legale ca operatorii să plătească despăgubiri automate pentru:
 - întârzieri >1 oră,
 - anularea cursei,
 - lipsa condițiilor minime (siguranță, confort).
- Model: standardele UE aplicate deja la transportul aerian și feroviar.
- Fond special de garantare a despăgubirilor pentru protecția pasagerilor.

3. Digitalizarea transportului

- Toate cursele de autobuz și microbuz monitorizate prin **GPS**, accesibile online pentru pasageri.
- Introducerea biletului electronic și a POS-urilor pentru toate cursele licențiate (urban și interurban).
- Platformă unică online pentru rezervări și plăți.
- Obiectiv: **100% curse digitalizate** până în 2029.

4. Reabilitarea drumurilor naționale și locale

- Reabilitarea a **3.000 km de drumuri** până în 2030 (prioritate pentru drumurile care leagă centrele regionale).
- Standard european de construcție și întreținere: garanție de minimum 10 ani pentru fiecare contract de drum.
- Audit public pentru fiecare contract de reabilitare, publicat online.
- Program de reparații anuale transparente, cu monitorizare video a lucrărilor.

5. Transport feroviar revitalizat

- Modernizarea a **200 km cale ferată** strategică pentru transportul de mărfuri și pasageri.
- Achiziția a 10 trenuri moderne pentru transport regional și interurban.

- Conectarea directă la infrastructura europeană feroviară (România – Ucraina).

6. Infrastructură regională

- Program „Poduri și pasaje pentru Moldova”: construcția și reabilitarea a 50 poduri și pasaje rutiere.
- Modernizarea autogărilor din fiecare reședință de raion, cu condiții civilizate pentru pasageri.
- Integrarea transportului urban cu cel interurban (orare corelate, bilete unice).

Impact estimat

- **1.000 autobuze/microbuze noi** → peste 2 milioane de pasageri/an beneficiari direcți.
- **Despăgubiri automate** → protecție pentru 500.000 pasageri/an.
- **100% digitalizare** → transparență totală, eliminarea „transportului la negru”.
- **3.000 km drumuri reabilite** → reducerea cu 40% a timpului de călătorie pe principalele trasee.
- **200 km cale ferată modernizată** → relansarea transportului feroviar pentru 1 milion pasageri/an.
- **50 poduri și pasaje** → conectivitate sporită între sate și orașe, siguranță în trafic.
- Creșterea gradului de satisfacție al cetățenilor privind transportul public la peste **70% până în 2029** (de la <30% azi).

VII. Calea curată spre Europa

Introducere

Viitorul Republicii Moldova este unul singur: **în Uniunea Europeană**. Dar integrarea nu trebuie să rămână un slogan gol, folosit doar în campanii electorale. Europa nu este doar o direcție de politică externă, ci o schimbare a vieții de zi cu zi a oamenilor – de la salarii mai mari și drumuri moderne, până la justiție dreaptă și respect pentru cetățeni.

Din păcate, drumul nostru european a fost adesea blocat de corupție, instabilitate și incapacitatea guvernelor de a implementa reforme reale. **ALDE propune o cale curată spre Europa**, fără compromisuri și fără jumătăți de măsură: justiție, economie funcțională, respect pentru reguli și atragerea de investiții.

Obiective strategice

1. **Integrare europeană accelerată** – transpunerea legislației UE în cel mai scurt timp.
2. **Diplomație economică activă** – Moldova ca partener de afaceri credibil în regiune.
3. **Parteneriat strategic cu România și Ucraina** – integrare energetică, infrastructurală și educațională.
4. **Diaspora implicată** – drept de vot ușor, implicare economică și politică.
5. **Imagine externă curată** – stat care respectă legea și este demn de încrederea partenerilor.

Măsuri concrete

1. Accelerarea integrării europene

- Adoptarea a **80% din legislația UE până în 2029**.
- Priorități: justiție, energie, piață digitală, protecția mediului, siguranța alimentară.
- Crearea unui **Minister al Integrării Europene**, care să coordoneze toate reformele.
- Implicarea experților români și europeni în fiecare etapă legislativă.

2. Diplomație economică

- Reorganizarea ambasadelor: fiecare să aibă un **atașat economic**.
- Crearea unei **Rețele de Investiții Moldova** – birouri în București, Berlin, Bruxelles.
- Obiectiv: atragerea a **5 miliarde € investiții externe** în 4 ani.
- Promovarea Moldovei ca hub regional pentru IT, agricultură procesată și energie verde.

3. Parteneriat strategic cu România și Ucraina

- **Energetic:** interconectarea completă a rețelelor de gaz și energie electrică cu România până în 2028.
- **Infrastructură:** construcția de poduri și autostrăzi transfrontaliere, modernizarea punctelor vamale.
- **Educație și cultură:** programe comune universitare, burse duble pentru studenți moldoveni în România și Ucraina.
- **Securitate:** cooperare regională pentru protejarea frontierelor și stabilitatea regiunii.

4. Diaspora implicată

- **Vot online pentru diaspora până în 2027.**
- Crearea *Casei Diasporei* în marile capitale europene (Roma, Paris, Madrid, Berlin).
- Programe de investiții comune: co-finanțări pentru afacerile deschise de migranți acasă.
- Recunoașterea vechimii în muncă și a contribuțiilor sociale realizate în UE.

5. Imagine externă curată

- Lege pentru **transparența lobby-ului și a finanțării partidelor.**
- Eliminarea finanțării din surse obscure și din exterior.
- Campanie internațională „Moldova Curată” pentru a promova progresul în justiție și anticorupție.
- Obiectiv: ca Republica Moldova să devină **stat candidat cu dată clară de aderare** până în 2029.

Impact estimat

- **80% legislație UE adoptată** → apropiere reală de aderare.
- **5 miliarde € investiții externe** atrase în 4 ani.
- Creșterea exporturilor spre UE cu **+30% până în 2029.**
- Interconectare completă energetică → securitate și independență față de Rusia.
- 200.000 moldoveni din diaspora implicați activ în vot și economie.
- Poziționarea Moldovei în top 5 state din Parteneriatul Estic ca pregătire pentru aderare.

Angajamente măsurabile

Un program politic nu valorează nimic dacă rămâne doar pe hârtie. ALDE își asumă **angajamente clare, măsurabile, cu termene precise**, astfel încât fiecare cetățean să poată verifica dacă promisiunile sunt respectate.

Cele 5 promisiuni-far pentru 2025–2029

1. **500 dosare mari de corupție investigate**
Prin DNA peste Prut și structuri specializate, corupția la nivel înalt va fi atacată frontal. Confiscarea a **minimum 5 miliarde lei** din averi ilicite.
2. **10.000 granturi/an pentru IMM-uri și start-up-uri**
Tinerii și antreprenorii corecți vor primi sprijin direct: finanțare, educație financiară și simplificare birocratică. Rezultat: **40.000 locuri de muncă noi** în 4 ani.
3. **200.000 vouchere sănătate pentru tineri/an**
Fiecare tânăr între 18–29 ani va beneficia anual de analize medicale gratuite, stomatologie de bază și consiliere psihologică. Rezultat: prevenție și sănătate reală.
4. **2 miliarde lei economisiți/an prin reforma statului**
Reducerea de la 32 la 12 raioane, de la 101 la 71 deputați și de la 16 la 12 ministere → bani realocați pentru educație, sănătate și drumuri.
5. **1.000 autobuze și microbuze noi până în 2029**
Transport public civilizat, sigur și digitalizat. Pasagerul tratat cu respect, cu despăgubiri automate la întârzieri și servicii la standarde europene.

Obiectiv strategic central

Până în 2029, Republica Moldova va fi:

- un stat **funcțional și curat**, cu corupția redusă radical,
- o economie **care produce locuri de muncă și venituri**,
- un sistem medical și educațional **demn de încrederea oamenilor**,
- o țară **interconectată cu Europa**, pregătită pentru aderarea la UE.

Mesaj final

Acestea nu sunt doar promisiuni de campanie. Sunt un **contract de guvernare** între ALDE și cetățeni. În fiecare an, Guvernul și Parlamentul vor prezenta un raport public, pentru ca oamenii să vadă clar unde s-a ajuns cu fiecare obiectiv.

**ALDE – CURAJUL DE A FACE DREPTATE.
CURĂȚĂM CALEA SPRE EUROPA.
UN STAT CARE MUNCEȘTE, NU CONSUMĂ.**